Vlaams Parlement

1078 (2016-2017) – Nr. 1
ingediend op 15 februari 2017 (2016-2017)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Peter Van Rompuy, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Vera Jans, Ward Kennes en Joris Poschet

betreffende de invoering
van een gegarandeerd aanbod
van vrijwillige burgerdienst
aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar

verzendcode: CUL

Onze maatschappij heeft nood aan plaatsen waar de verschillende lagen en groepen in de samenleving elkaar kunnen ontmoeten. Eén van de plaatsen waar dit vroeger gebeurde, was het leger. De verplichte legerdienst werd in ons land afgeschaft in 1995. In 2010 werd door minister van Defensie Pieter De Crem de vrijwillige legerdienst ingevoerd. Om een nieuwe ontmoetingsplaats te creëren zou de vrijwillige burgerdienst hierop een passende aanvulling kunnen vormen, waar jongeren gezamenlijk burgerzin ontwikkelen door participatie aan maatschappelijke initiatieven.

Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, Sven Gatz, liet zich in dat opzicht en in navolging van een voorstel van de Vrijdaggroep positief uit over het idee van een vrijwillige burgerdienst. Ook Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen, stelde in antwoord op de schriftelijke van Katrien Schryvers op 6 maart 2015 (*Schriftelijke vragen* Vl.Parl. 2016-17, nr. 444, aan minister Jo Vandeurzen):

"We staan niet negatief tegenover de inrichting van een samenlevingsdienst in Vlaanderen. De jongeren worden via de samenlevingsdienst immers gestimuleerd en versterkt in hun persoonlijke ontwikkeling tot actieve, kritische, verantwoordelijke en vooral ook zorgende burgers. Eveneens, kan de inzet van de jongere bijdragen tot een bredere zorg voor en ondersteuning van de meer kwetsbaren in onze samenleving. Zo betekent de samenlevingsdienst dus ook een versterking van de sociale cohesie.".

Een vrijwillige burgerdienst heeft ontegensprekelijk enkele belangrijke voordelen:
- het engagement van de jongere en zijn verantwoordelijkheidszin erkennen;
- zorgen dat individuen die socioculturеel verschillend zijn elkaar kunnen ontmoeten, in dialoog treden en banden smeden;
- de maatschappelijke behoeften en bijhorende vormen van solidariteit beter leren kennen zodat hij zelf kan bepalen op welke manieren hij zich solidair kan inzetten;
- de kritische ingesteldheid van de jongere ontwikkelen door een beter inzicht in de maatschappelijke uitdagingen;
- meer zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde krijgen;
- de ondernemingszin bij de jongere aanwakkeren door hem verantwoordelijkheid te geven en projectmatig te laten werken;
- experimenteren met participatie en engagement, een echt laboratorium voor het samenleven;
- burgerrechten en -plichten beter leren kennen;
- heroriëntering van schoolverlaters zonder diploma;
- oriëntatie in het leven.

Ook Europees commissievoorzitter Jean-Claude Juncker opperde in zijn 'Staat van de Unie 2016' het idee van een Europees solidariteitskorps. Intussen schreven reeds meer dan 750 Vlaamse jongeren zich hiervoor in. Dit geeft aan dat het voorstel aan een maatschappelijke behoefte beantwoordt.

"Dankzij dit initiatief zullen jongeren in de hele EU vrijwillig hulp bieden waar die het meest nodig is in crisissituaties, zoals de vluchtelingencrisis of de recente aardbevingen in Italië. Ik wil dat dit Europees solidariteitskorps aan het eind van dit jaar operationeel is. En ik wil dat de eerste 100.000 jonge Europeanen hieraan in 2020 deelnemen. Door zich vrijwillig aan te sluiten bij het Europees solidariteitskorps zullen deze jongeren hun vaardigheden kunnen ontwikkelen en niet alleen werk vinden, maar ook uiterst waardevolle persoonlijke ervaring opdoen.".

In andere landen wint het systeem van vrijwillige samenlevingsdienst eveneens aan populariteit. In Frankrijk stapten vorig jaar 60.000 jongeren in het systeem van Service Civique, in Duitsland kiezen jaarlijks ongeveer 80.000 jongeren voor

de zogenaamde Bundesfreiwilligendienst en in Italië kozen vorig jaar 45.000 jongeren voor het systeem Servizio Civile.

Deze conceptnota beoogt een gegarandeerd aanbod van burgerdienst voor elke jongere. Het doel is om tegen 2020 zesduizend Vlaamse jongeren tussen 18 en 25 jaar te laten participeren in een burgerdienst. Hiertoe kan het Vlaams Parlement de volgende actiepunten overwegen en bespreken met de betrokken actoren.

Gegarandeerd aanbod:
- elke Vlaamse jongere tussen 18 en 25 jaar wordt door de Vlaamse overheid actief aangesproken met een aanbod tot burgerdienst. De jongere blijft evenwel vrij om hierop in te gaan en/of in de keuze van het type van burgerdienst;
- uitvoeringsmodaliteiten:
  a) brief: de overheid schrijft alle laatstejaarsstudenten van het middelbaar onderwijs aan met een infobrochure;
  b) kennismakingsmoment:
    - in te lassen in het onderwijstraject; of
    - buiten de lesuren elke jongere – al dan niet verplicht – uitnodigen voor een kennismakingsdag waarbij het aanbod tot vrijwillige burger- en legerdienst wordt voorgesteld. De jongere blijft daarna vrij om al dan niet in te gaan op het aanbod[1].

Duurtijd:
- van zes maand tot een jaar.

Alle lagen van de bevolking betrekken:
- werkloze jongeren kunnen de opschorting van de verplichtingen tot het zoeken van werk aanvragen voor de duur van de burgerdienst[2]. Dit geldt nu reeds voor de vrijwillige legerdienst. Onderzoek geeft aan dat dit bijdraagt tot het aanleren van een goede attitude die hun kansen op het vinden van werk later verhoogt.

Wettelijke statuut:
- bij de Federale Regering aandringen op de invoering van een wettelijk statuut voor de vrijwillige burgerdienst. Hiervoor kan bijvoorbeeld beroep gedaan worden op:
  a) het statuut voor de vrijwillige militaire inzet; ofwel
  b) het statuut voor de semiagorale arbeid.

Kostprijs:
- een eerste ruwe raming schat de voorlopige kostprijs op 6500 euro per jongere (voor zes maand). Deze inspanning kan deels gedragen worden door de Europese Unie in het kader van de oprichting van een Europees Solidariteitskorps of de Youth Garantee[3].

[1] In Frankrijk moet elke jongere tussen 16 en 25 jaar verplicht deelnemen aan een Journée Défence et Citoyenneté, waarbij een aanbod tot vrijwillige burger- of legerdienst wordt gedaan aan alle Franse jongeren. Het bleek een groot succes want het aantal deelnemers steeg in vijf jaar tijd van 10.000 naar 60.000.

[2] Op dit ogenblik kent het Brusselse Actiris al ad hoc een opschorting toe van de verplichtingen als werkzoekenden voor werklozen die opteren voor de vrijwillige burgerdienst.

[3] De Europese middelen voor de Youth Garantee worden in andere Europese landen reeds aangewend om de burgerdienst te financieren.

Gastorganisaties:
– in een eerste fase wordt vooral/uitsluitend gekeken naar gastorganisaties waar:
  a) jongeren een meerwaarde kunnen leveren aan de gastorganisatie;
  b) jongeren zelf meerwaarde ervaren op het vlak van levensoriëntering, attitude enzovoort;
  c) menselijk contact belangrijk is;
  d) de kans op 'crowding out' van bestaande arbeid of vrijwilligerswerk zo minimaal mogelijk is. Hiertoe kan overwogen worden aan gastorganisaties te vragen om een engagementsovereenkomst te sluiten;
– na evaluatie kan overwogen worden om de bovenstaande gastorganisaties uit te breiden naar andere sectoren[4].

VOORSTEL

Daarom stellen de indieners voor overleg te plegen met de betrokken actoren met het oog op het opstellen van een voorstel van decreet ter invoering van een gegarandeerd aanbod van een vrijwillige burgerdienst.

Peter VAN ROMPUY
Tinne ROMBOUTS
Katrien SCHRYVERS
Vera JANS
Ward KENNES
Joris POSCHET

[4] Daarom wordt in deze eerste fase ook niet gekozen voor een verplichte burgerdienst, aangezien dit praktisch op korte termijn (nog) niet haalbaar is.